

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 381

כ"ה אדר
תשפ"ו

פרשת ויקהל - פקודי

דרך חיים

הזמן, יש בה את האפשרות גם לשנות את מציאות הבריאה. על אף שגיל נערות ובגרות זה עניין של מציאות, אם הוסיפו בית הדין חודש הבגרות נדחית. יתרה מזאת, כתוב בירושלמי בנדרים, שאם הייתה ילדה בת שלוש שנים ויום אחד וקבעו בית הדין לעבר את השנה חוזרת להיות בגדר תינוקת. זאת אומרת, שגם סדרי הטבע והבריאה קשורים בקביעות הזמנים של ישראל.

היכולת הזו לשלוט במאורות השמים הוא סוד מצות קידוש החודש. מזה נוכל ללמוד איזו שליטה מופלאה יש לנו מכוח התורה, איזה אור אנחנו יכולים להפיץ בעולם על ידי מאורות התורה, כנר מצוה ותורה אור. לאור הגדול הזה אין שיעור מכל אורות השמים. "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם" - בה'בראם. על ידי אות אחת מן התורה נברא העולם הזה, בו נכללו כל צבאות שמים. כל שכן במילה אחת מן התורה, כמה עולמות נבראים, ולעילא ולעילא בכל אותיותיה של התורה. אילו אורות אנחנו מפיצים בתבל על ידי כוח התורה.

לפי זה נלמד כמה גדולה חובה עלינו ללמוד תורה, להפיץ תורה, כמה כוח יש בקדושתה של התורה, שמחיה ומאהבה את כל עולמנו בכל רגע ורגע. "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי" - יום ולילה, חוקות שמים וארץ, לא שמתי. כל קיום העולם מכח תורתנו. ביתר שאת הדברים נכונים בימים אלו, ימי מלחמה וגאולה, בהם אנו יכולים לפעול ולסייע בלימוד תורתנו והארתה בעולם.

שבת שלום!

בזרנו של ר' אריה

מעשה באשה אחת שבנה יחידה נהרג במלחמת 'שלום הגליל'. מאז נפילת הבן איבדה אימו כל טעם בחיים וכל רצון להמשיך ולחיות. חדלה ללכת לחתונות ושמחות משפחתיות, ונפלה ל'מרה שחורה' ולדכאון והייתה מכונסת כל הימים בתוך כתלי ביתה.

אמרו חז"ל (מכילתא, שמות, פרק יב): "ר' ישמעאל אומר: משה הראה את החדש לישראל, כזה היו רואים וקובעים את החדש לדורות". מכאן שקביעת החודשים והמועדות נמסרה לישראל. כן אומר אף הילקוט שמעוני (סי' תרמג): "'אלה מועדי אשר תקראו אותם מקראי הקודש" - אם קריתם אתם - הרי הם מועדי, ואם לאו - אינם מועדי". כך המשנה (ראש השנה ב ה-ט) מספרת על רבי יהושע שרצה לקבוע את החודש באופן שעוקר את קביעתו של רבן גמליאל. "שלח לו רבן גמליאל: גוזרני עליך שתבוא אצלי במקלך ובמעוטיך ביום הכיפורים שחל להיות בחשבונך. הלך ומצאו ר' עקיבא מיצר. אמר לו: יש לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי, שנאמר "אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם", בין בזמנן בין שלא בזמנן, אין לי מועדות אלא אלו". עוד מוסיף המדרש (ילקוט שמעוני סי' תתלא): "ר' פנחס ור' חלקיה בשם ר' סימון: מתכנסין מלאכי השרת אצל הקב"ה ואומרים: אימתי ראש השנה? והוא אומר: ולי אתם שואלים?! אני ואתם נשאל לבית דין של מטה".

בספר 'אור הצפון' מבאר שכל קביעת הזמנים תלויה בישראל, ומה שהם גוזרים כביכול אין הקב"ה יכול לשנות. יתירה מזאת, התורה נתנה להם את הכוח אפילו לשנות את סדר הבריאה. שכן אדם הראשון מנה את החודשים לפי החמה, וכך מנו האבות הראשונים, כפי שכתוב במכילתא דרשב"י. אך כאן התורה מצווה את ישראל למנות לפי הלבנה ולשנות את כל הסדר והחישובים של החודשים לחודשי הלבנה, ובהם תלויה קביעת החודש. לכן אם בית הדין אומרים 'מקודש החודש', הרי זה מקודש גם אם הוא לא מכוון על פי מולד הלבנה, בין שוגגין ובין מזידין, וכך גם לגבי השנים. שהרי אף שראש השנה חל בתשרי, בו נברא העולם לדעת ר' אליעזר (ר"ה יא.), התורה מסרה לישראל את הכח למנות את השנה מחודש ניסן. כן רשאים ישראל לעבר את השנה, להוסיף חודש, לפי שיקול דעת בית הדין. קביעת הזמנים של ישראל לא מצטמצמת רק בחישוב

לאדם מהמלאכה הנעשית מכוחו ואינו מתכוון לדבר, בדאורייתא יהיה אסור, ובדרבנן מותר פסיק רישא כשלא מתכוון.

כלל נוסף, שכל דבר שנעשה ממילא ולא בידי האדם ממש, אף אם נעשה מיד, דעת הקרבן נתנאל שהוא איסור דרבנן בלבד. וכך פסקו המגן אברהם (סק"כ) והחת"ס (סוף סי' רנב). לכן אדם שהולך ברחוב ויורד על בגדיו גשם אים הוא צריך לתפוס מחסה מחשש כיבוס וליבון, כיוון שהוא הולך לתומו ומה שקורה ממילא אינו קשור למלאכה (או"ח שכו ז).

שו"ת עם הרב חיים איזלס

שאלה: האם מותר לנשק בבית הכנסת?

תשובה: מרן הרמ"א (צח א) כתב שאסר לנשק בבית הכנסת את ילדיו הקטנים כדי לקבוע אהבת ה' בליבו ושאינו אהבה כאהבת ה' יתברך. כתב תלמיד המהרש"ל, בעל שו"ת 'בנימין זאב' (סי' קסג) שגם את בניו הגדולים אסור לנשק ולא דווקא את בניו הקטנים. גם בעזרת הנשים הדבר אסור, משום שגם שם חלה קדושת בית הכנסת (כמבואר באו"ח סי' קנא). לכן אסר מרן היחודה דעת (ח"ד סי' יב) לנשק את ידי העולים לתורה, וכן אב לבנו בר המצוה.

אולם אם הנשיקה באה לכבוד והערצה או משום דרך ארץ הדבר מותר כפי שנהגו התנאים (אבות דר"נ פ"ו, מס' כלה א כא, מדרש קהלת פ"ה), וכפי שמאריך מרן הבן איש חי (פ' ויקרא) שהמנהג לנשק את ידי הרב. וכן מצינו אצל משה רבנו שנישק את אהרן בהר האלקים, והדבר היה מותר משום כבוד ודרך ארץ לאחיו הגדול. נסייג, שמקובל לומר בשם שר התורה הגר"מ פיינשטיין האיסור הוא בשעת התפילה בלבד.

שאלה: האם מותר להחזיק טלפון ביד תוך כדי התפילה?

תשובה: מרן השו"ע (או"ח צו א) פסק שאסור להחזיק ביד שום דבר תוך כדי התפילה, לא תפילין, לא ספר ולא סכין, משום שהאדם חושש שיפלו בידי ונותן דעתו עליהם ומסיח דעתו מהתפילה. כתב מרן המשנה ברורה (שם סק"ה) שלא דווקא דברים אלו, אלא כל דבר שטורד אותו בתפילה. ולכן אסור להחזיק שום דבר בידו, כל שכן פלאפון שהוא הטורד הגדול ביותר את דעתו של אדם, שבכל רגע יכול לרטוט. עד שיש מקום לומר שאדם שמחזיק טלפון בד הוא בגדר 'מתעסק' בתפילה ולא מכוון, ועליו לשוב ולהתפלל לדעת הגר"ח מבריסק. וגם אם נסבור שאין צריך לחזור להתפלל סוף סוף מרן החיד"א (מחז"ב סק"א) הביא בשם מהר"א גלאנטי שתפילה שכזו "לא נשמעת בשמים" ה' ירחם.

אירע פעם אחת שהשתתפה בלוויית אשה צדקנית שנמנתה על חוג מכריה הקרובים. מסע הלוויה אמור היה לצאת מבית העלמין 'סנהדריה'. מאחר ואותה אשה אלמנה הקדימה לבוא לבית העלמין יעצה לה אחת מחברותיה כי תעלה לקברו של ר' אריה הטמון בבית העלמין, ותאמר כמה פרקי תהלים וזכותו של הצדיק תעמוד לה להחלים מדכאונה.

נענתה האשה לעצה. הלכה לקברו של ר' אריה והתפללה. תוך כדי התפילה התבוננה במצבתו של ר' אריה ובמה שנכתב עליה: 'אני מאמין באמונה שלמה שתהיה תחית המתים בעת שיעלה רצון מאת הבורא יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד ולנצח נצחים'. נפעמה אותה אשה, והחלה ממלמלת לעצמה: 'מה? תהיה תחיית המתים?! אם כן, לבטח עוד אזכה לראות בשנית את בני יחידי. לא אכפת לי אם לשם כך יהא עליי להמתין, ובלבד ששוב אזכה לראותו'.

מני אז התעודדה אותה אשה וחזרה לעצמה ושוב החלה ליטול חלק בשמחות מכרה, ושבה להתמלא ברצון לחיות, להאמין ולקוות. ובכך זכה הצדיק לגמול חסד עם אותה אם שכולה ולעודדה אף לאחר פטירתו... (צדיק יסוד עולם עמ' 206-207)

הלכה ומנהג

יש לדון בעניין המכשירים האלקטרוניים בשבת קודש, כיצד יש לנהוג כשיש עין אלקטרונית שקולטת את האדם, נורה שנדלקת בשעה שעוברים לידה (כפי שמצוי במחסומי חניות ובדלתות הזזה חשמליות), גלאי מתכות וכדומה. על מנת לדון בנושא זה נקדים השבוע מספר הקדמות.

את דברי מרן השו"ע (רעז ב): "אסור לפתוח הדלת כנגד המדורה שהיא קרובה קצת אל הדלת ואפילו אין שם אלא רוח מצויה". מבאר מרן המ"ב (שם סק"ט): "מפני שהרוח המנשב גורם להבעיר המדורה יותר ואע"פ שאינו מכויין בזה מ"מ פסיק רישיה הוא". אמנם בסוף דבריו כתב מרן השו"ע: "אבל אם היה פתוח כנגדה מותר לסגרו ואין בו משום מכבה". הסביר המ"ב "שאינו עושה כלום אלא עוצר הרוח, ואם תכבה - תכבה".

בין המכשירים האלקטרוניים ישנם מכשירים שהפעלתם גורמה לחוטי הלהט להתחמם, ובהדלקתם יש איסור תורה של מבעיר בשבת, בין אם האש גלויה ובין אם נסתרת. אולם ישנם מכשירים רבים שהחשמל שבהם לא יוצר להט והבערה אלא מופעל האור על ידי טכניקות של גז (כבפלורסנט ולד), ובהם מסקנת רוב ככל פוסקי זמננו שהאיסור מדרבנן ולא מהתורה. ויש בזה נפקא מינה גדולה מאד. שכאשר לא אכפת